

Innspill til behandling av nye konsesjonsvilkår.

Skibotn 05.04.23

Saken er komplisert, men Skibotn Jeger og Fiskerlag (SJFL) i samråd med Skibotn elveeierlag (SEL) har gjort noen betraktninger som vi vil frembringe.

1. Økt minstevannføring.

I og med at dagens vannføringsmålinger foretas ved bro/ E6, kan det bety at øver-elva er tørr. Spesielt i vårflommen kan elva i fra Kvitlia tilføre opp i mot 50% av kravet til minstevannstand. Det betyr at øver-elva knapt trenger å føre noe vann i det hele tatt samtidig som målet til minstevannstand er oppnådd. Dersom denne målingen foretas umiddelbart etter Galgo eller Didno vil en sikre vann i øver-elva og potensiell gyting i den delen av elven. Hvorfor er dette viktig? Gjennom årene har sediment blitt vasket ut i strandsonen i ulike vann som sokner til kraftverket. Dette sedimentet slippes ut gjennom tunnelen og legger seg som et tynt lag i bunnen lenger nede i elva. Etter hvert blir grusen i bunnen av elva sementert med dette fine slammet. Når så fisken prøver å danne gytegroper, misslykkes dette i større og større grad og resultatet blir som å legge egg på asfalt. Etter klekking blir det også vanskelig for små yngel å finne gjemmesteder. Det har vært gjort tellinger i elven for å registrere antall yngel og størrelsen av disse, men denne rapporten foreligger foreløpig ikke. Lignende registreringer har vært utført i mange år men er i følge Stats-forvalteren vanskelig tilgjengelig da resultatene ikke er digitalisert. Det er også verdt å merke seg at bunnforholdene i den øvre delen av elva i stor grad har beholdt sin opprinnelige karakter mens forholdene nedenfor tunnelen til forveksling kan minne om en helt annen elv.

Et annet forhold som oppstår ved plutselig endring av vannstanden, er at yngel og småfisk fanges i små lommer med vann. Dette er registrert av så vel mennesker som dyr. I enkelte tilfeller har en forsøkt å flytte yngelen ut i selve elven. Dette er nærmest en umulig oppgave da mengden med yngel er for stor. I stedet blir det et herremåltid for måker som valfarter opp dalen når disse forholdene oppstår.

Andre fenomener som er registrert er yngel som plutselig «forsvinner». Dette ble registrert senest i september 2022, da det befant seg store mengder yngel i elva. På et døgn var yngelen borte. Hva dette skyldtes er usikkert, men det virker ikke normalt.

2. Klekkeri.

For å bygge opp en lokal fiskestamme må det settes ut fisk av den lokale stammen. Dette må pågå i en lang stund fremover. Muligens som en permanent del av driften av elva. Jeg kommer tilbake til dette i en generell betenkning til slutt.

SJFL har et eget klekkeri. Dette må oppgraderes eller et nytt klekkeri etableres slik at lokal fisk kan fanges, strykes og yngel settes ut igjen. Når en ser på de opprinnelige konsesjonskravene var det betydelige mengder med fisk som skulle settes ut i det som inntil da var en frisk elv. Dette vil medføre en del kostnader men når en ser på økonomien til eks SJFL, gikk den fra å være en forening med sterk økonomi til i dag å sitte igjen med en tom kasse. Samtidig slapp altså utbygger unna de fleste kostnadene.

I den sammenheng er det et lite paradoks at vi betaler månedlige strømregninger til TK for å drive det lille klekkeriet vi har og som er bygd opp og drevet av frivillige. Det må aldri være tvil om hvem som har tapt og hvem som har tjent på denne utbygningen. Målsetningen må være å produsere minimum så mye yngel som det opprinnelige konsesjonskravet krevde.

3. Fiske-sperre i tunnelen.

Dette er et krav som har vært diskutert fra dag en og har vært gjenstand for diskusjon gjennom utallige møter opp igjennom årene. Dette må på plass. En kan ikke år etter år skyld på det en og andre for at fisken svømmer inn i tunnelen. Dette leder igjen til neste problemstilling som er gassovermetning.

4. Gassovermetning.

Den fisken som svømmer inn i tunnelen dør umiddelbart når overmetningen finner sted.

Bekkinntakene må stenges inntil en ny løsning på problemet foreligger. Hvilken løsning en bestemmer seg for er i og for seg ikke vårt problem, men noe må gjøres.

Dette er ikke et problem som bare oppstår i tunnelen. Tidligere målinger har vist at vann med for høye verdier når så langt ned som til Kielva. Det er også registrert store mengder død yngel i området helt ned til Ballones.

5. Forbedring av elvebunn.

Dette er et tiltak som må iverksettes omgående. Ref. Pkt1.

6. Informasjon.

Basert på erfaring er det ingen grunn til å stole på utbyggers lovnader. Det må stilles krav til at alle mål-data gjøres lett tilgjengelig for involverte parter. Det være seg minstevannføring, gassovermetning, mengde utsett fisk, fremtidige bestandmålinger osv. Disse skal publiseres på der til egnet sted slik at alle kan gå inn og enkelt lese av de aktuelle dataene.

Generelt.

Det er bra med produksjon av vannkraft men for fiskestammen i elva er resultatet smått tragisk.

Dette kan og må det gjøres noe med. Noen problemstillinger er allerede nevnt ovenfor, men det kan se ut som dette bare er begynnelsen på et ennå større problem.

For tiden avholdes det informasjonsmøter angående vindkraft. Vindkraftutbyggerne reiser rundt og informerer om fordelene med denne fantastiske teknologien og folk flest faller for lovnadene.

Dessverre!

Stort sett alt som blir presentert er beviselig feil. Uten å gå for dypt inn i denne problematikken er det en del ting som må belyses.

Ved utbygging av vindkraft trenger en også balansekraft. Det er den kraften som må være tilgjengelig når vinden slutter å blåse. Jo mer vindkraft jo mer balansekraft er det behov for. Det er verdt å merke seg at det balansekraften ikke betales av utbygger men av forbruker. Det samme gjelder kravet til mer nett som vil dukke opp som nettleie for forbruker.

Hva så med fisken? Når vannkraften skal balansere den totale kraftmengden oppstår problemene. Nettet er i seg selv svært følsomt. Det er kun små variasjoner som kan håndteres. En snakker da om 1% eller 2% i forhold til hva som produseres og forbrukes. Vinden skifter svært fort. Det kan være snakk om minutter og da skal vannkraften kompensere for disse variasjonene. En vil da se en

vannstand som går opp og ned etter som vinden kommer og går. Som tidligere nevnt vaskes sedimenter ut av strandlinjen i vannene. Dersom en tenker seg at magasinet fylles om høsten og tømmes rolig gjennom vintermånedene får en «flo» på høsten og «fjære» på senvinteren. Når vindmøllene eventuelt kommer kan en fort risikere at denne effekten repeterer seg gjentatte ganger i løpet av året. Der av mer slam, dårligere gyteforhold og mindre fisk. Som nevnt under pkt.2 kan en se for seg at det blir påkrevd med permanent utsetting av fisk.

Per-Einar Rasch Georgsen for
Skibotn Jeger og Fiskerlag og Skibotn elveeierlag